Latvijas Republikas Saeimas deputāts
Jēkaba iela 11, Rīga, LV-1811 • Tālrunis: 6708 7321 • saeima@saeima.lv

Datumu sk. laika zīmogā
Nr. 211.8/6-11-14/26

Zemkopības ministram Uldim Augulim

PIEPRASĪJUMS
par gandrīz 400 gadus vecā Rucavas apkaimes meža nociršanas nenovēršanu, lai gan bija izteikti brīdinājumi par ciršanas nepieļaujamību, kā arī Meža pētīšanas stacijas un Valsts meža dienesta tiesiskas pārvaldības meža apsaimniekošanas jomā nenodrošināšanu

Pamatojoties uz Saeimas kārtības ruļļa 124. panta pirmo daļu, iesniedzam pieprasījumu zemkopības ministram Uldim Augulim.

Izsole 2026. gada 2. jūnijā
2026. gada 2. jūnijā "Meža pētīšanas stacija" (turpmāk - MPS) rīkoja valsts zinātniskās izpētes mežu cirsmu izsoli 13 lotēs Auces, Jelgavas, Rucavas un Šķēdes mežu novados: kopējā platība 59 ha, izcērtamais likvīds 12 820 m³, sākumcena 519 320 EUR bez PVN. **Ciršu veidi: kailcirtes 43,65 ha (74 % no platības, 90 % no koksnes)**, sanitārās cirtes 11,21 ha (19 %, 8 %), pārējās cirtes (izlases, kopšanas, ceļi) 4,17 ha (7 %, 2 %). Tieši zinātniskiem mērķiem ("zinātnei kopšana") bija paredzēti tikai 1,95 ha jeb 3,3 % no kopējās platības. Pārējo platību, atbilstoši zemkopības ministra U. Auguļa 17.06.2026. atbildei uz 14. Saeimas deputātu jautājumu (Nr. 3.3-2e/1055/2026), MPS izsolīja saimnieciskiem mērķiem, lai "nodrošinātu ieņēmumus "Meža pētīšanas stacija" funkciju nodrošināšanai".
Nekustamajā īpašumā ar kadastra Nr. 64840030640 Rucavas pagastā (Lotes Nr. 8 un Nr. 9) vairākos kailcirtei paredzētajos nogabalos (2., 6., 7., 8., 15., 21. kvartālā) eksperti konstatējuši ES prioritāros biotopus 9010* "Veci un dabiski boreāli meži" un 9080* "Staignāju meži" izcilā vai labā kvalitātē, kā arī īpaši aizsargājamo sugu - kailās apaļlapes (Odontoschisma denudatum) un trejdaivu bacānijas (Bazzania trilobata) - atradnes, kas atbilst mikrolieguma izveides kritērijiem saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 940. Eksperts aprakstā vienam no nogabaliem norāda, ka, nocērtot šos nogabalus, tiktu "būtiski fragmentēta vienota ES biotopu teritorija". Rucavas un Šķēdes mežos papildus reģistrēti jūras ērgļa, melnā stārķa un zivjērgļa mikroliegumi, kuru tuvumā, ja plānota darbība, Biotopu direktīvas 92/43/EEK 6. panta 3. punkts paredz veikt obligātu ietekmes novērtējumu.

Rīcība un iestāžu atbildes (jūnijs–jūlijs)

19.06.2026. deputāte Jana Simanovska lūdza Valsts meža dienestu (turpmāk - VMD) nekavējoties apturēt izsniegto ciršanas apliecinājumu darbību (vēstule Nr. 142.2.8/6-24-14/26), pamatojoties uz trim juridiskiem apsvērumiem: kailcirtes neatgriezeniskumu; Dabas atjaunošanas regulas (ES) 2024/1991 4. panta 11. un 12. punktā noteikto, tieši piemērojamo (kopš 2024. gada 18. augusta) pienākumu novērst prioritāro biotopu būtisku pasliktināšanos; Biotopu direktīvas 92/43/EEK 6. panta 3. punkta piesardzības principu attiecībā uz tuvumā esošām aizsargājamām teritorijām. Tajā pašā dienā (vēstules Nr. 142.2.8/6-26-14/26) deputāte iesniedza divus mikrolieguma izveidošanas pieteikumus – kopā 19 nogabaliem (22,17 ha un 16,24 ha), kā arī vērsās tieši pie MPS, lūdzot ciršanu pārtraukt vai atlikt.
VMD atbildēja (01.07.2026., Nr. VMD1-20/587), ka iesniegums neatbilst Administratīvā procesa likuma 78. panta prasībām apstrīdēšanas iesniegumam[1], taču, izvērtējot to pēc būtības, VMD secina, ka ciršanas apliecinājumi izsniegti tiesiski, jo izsniegšanas brīdī attiecīgajās teritorijās nebija noteikts mikroliegums; datubāzē "Ozols" reģistrēta aizsargājama vērtība pati par sevi nerada tiesisku pamatu ierobežot īpašnieka tiesības cirst mežu. Izsoles atbilstības vērtēšana MPS pamatuzdevumiem un ES tiesību prasībām neietilpst VMD kompetencē.
MPS atbildēja (07.07.2026., Nr. 4-14 315e), ka MPS neplāno cirsmas normatīvi noteiktās aizsardzības teritorijās; datubāzē "Ozols" fiksētā pazīme par potenciālu ES nozīmes biotopu "nav uzskatāma par juridisku pamatu", lai izslēgtu nogabalu no apsaimniekošanas; iespējamo zaudējumu aprēķins par Regulas (ES) 2024/1991 pārkāpumu neietilpst MPS kompetencē.
Kurzemes virsmežniecība (29.06.2026., Nr. KVM.7-2/1122) apstiprināja, ka mikrolieguma pieteikumu izskatīšana var ievilkties, jo VMD šobrīd trūkst pieejama sugu un biotopu jomas eksperta. VMD informējis zemes īpašnieku, atgādinot par Sugu un biotopu aizsardzības likumā noteiktajiem pienākumiem.

Pieprasījums zemkopības ministram Nr. 135/P14
Progresīvo frakcijas deputāti (J. Simanovska, A. Ņenaševa, L. Rasima, A. Šuvajevs, E. Cepurītis, K. Briškens, A. Švinka, L. Gātere, A. Sprūds, S. Ābrama) iesniedza pieprasījumu zemkopības ministram Uldim Augulim Nr. 135/P14 "Par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2024/1991 par dabas atjaunošanu neievērošanas riskiem meža nozarē, par ko ir atbildīga Zemkopības ministrija" (Nr. 135/P14). Pieprasījumā deputāti uzdeva sešus jautājumus: vai ZM ir pārskatījusi 2020. gada skaidrojumu (ZM 10.09.2020. vēstule Nr. 3.2-3e/1995/2020), ka reģistrācija datubāzē "Ozols" nerada aizsardzības pienākumu; vai ZM devusi jaunas vadlīnijas VMD, MPS un "Silavai"; kā ZM novērsīs Regulas pārkāpumu un Eiropas Komisijas pārkāpuma procedūras risku; kādus konkrētus pasākumus ZM plāno; kā ZM nodrošina ES tiesību ievērošanu, ja gan VMD, gan MPS noliedz savu kompetenci; kā ZM novērsīs neatgriezenisku kaitējumu, kamēr mikroliegums vēl nav noteikts, tostarp izmantojot Valsts meža dienesta likuma 4. panta pirmajā daļā paredzēto VMD pilnvarojumu pārtraukt mežam kaitīgu rīcību.
Ministrs U.Augulis formāli atbildēja uz jautājumiem, taču ne pēc būtības:

- uz jautājumu par 2020. gada skaidrojuma pārskatīšanu neatbildēja konkrēti, bet atkārtoja argumentu, ka reģistrācija "Ozols" pati par sevi nerada aizsardzības pienākumu;
- apgalvoja, ka Regulas 4. panta 11. un 12. punkts "pats par sevi nenosaka vispārēju pienākumu" pārbaudīt datubāzes pirms ciršanas atļauju izsniegšanas, un nesniedza pretargumentu Regulas tiešās piemērojamības un pārākuma argumentam;
- kā risku novēršanas mehānismu minēja MK noteikumu Nr. 935 86. punktu (VMD var atcelt apliecinājumu, ja mainās tiesiskie apstākļi), bet tas ir reaktīvs mehānisms, kas Rucavā izcirstā meža gadījumā nenostrādāja savlaicīgi;

[1] VMD izmanto to, ka ciršanas apliecinājumu rekvizīti ir zināmi tikai VMD un īpašniekam, līdz ar to trešā puse faktiski nevar to apstrīdēt.

- nākotnes pasākumus aprobežoja ar nodomu "sadarboties ar VARAM", lai "pilnveidotu regulējumu", bez termiņa un konkrēta mehānisma; vienlaikus ministrs apgalvoja, ka esošā sistēma jau atbilst Regulai, bet neatbildēja, kura iestāde ir atbildīga par Regulas ievērošanu.

Pieprasījumu komisijas sēdē ministrs pārmeta pieprasījuma autoriem termina "kailcirte" lietošanu, lai gan šis termins ir definēts Meža likuma 1. pantā un to lieto arī MPS izsoles dokumenti. 2026. gada 20. augusta Saeimas sēdē, izskatot Pieprasījumu komisijas atzinumu, J. Simanovska debatēs uzsvēra, ka pieprasījums pēc būtības nav apmierināts: trīs iestādes (VMD, MPS, ZM) katra noliedz savu kompetenci, un neviena neuzņemas atbildību par tieši piemērojamās ES Regulas ievērošanu.

Jaunā MPS izsole 2026. gada 3. septembrī

2026. gada 3. septembrī MPS Jelgavas informācijas centrs rīkoja jaunu valsts zinātniskās izpētes mežu cirsmu rakstisku izsoli Jelgavas, Auces un Šķēdes mežu novados: 18 loti, kopējā platība 69 ha, izcērtamais likvīds 23 138 m³ (t. sk. lietkoksne 19 879 m³), sākumcena 1 155 180 EUR bez PVN (1 397 767,80 EUR ar PVN). Kailcirte veidoja 62,14 ha jeb 89,5 % no platības un 22 344 m³ jeb 96,6 % no likvīda – kailciršu īpatsvars pieauga salīdzinājumā ar jūnija izsoli (74 % platības, 90 % koksnes), un izsolītās koksnes apjoms (m³) gandrīz divkāršojās.

MPS izsolē, atbilstoši sertificēta eksperta pārbaudē ar dabas datu pārvaldības sistēmu Ozols.gov.lv 13 nogabalos (20,23 ha, 7449 m³ likvīda, t. sk. 6861 m³ lietkoksnes) konstatējama aizsargājamu meža biotopu klātbūtne. Vēl piecos nogabalos (kv. 18/11, 18/30, 47/25, 47/28, 47/41) norādītas retas un aizsargājamas sugas, un viens nogabals (kv. 61/9, Vecauces pag.) atrodas mazā ērgļa mikrolieguma buferzonā.

Rucavas meža apsekošana 2026. gada 2. septembrī

2026. gada 2. septembrī apsekojām Rucavas mežu – nekustamā īpašuma ar kadastra Nr. 64840030640 **7. kvartāla 7. nogabalu** atbilstoši brīvprātīgā dabas eksperta ziņojumam, ka nogabals nocirsts kailcirtē. Šis nogabals (1,98 ha) ir iekļauts deputātes 19.06.2026. iesniegtajā mikrolieguma pieteikumā Nr. 1 (ES prioritārais biotops 9010* "Veci un dabiski boreāli meži"; kailā apaļlape, trejdaivu bacānija), par kuru VMD līdz ciršanas brīdim nebija pieņēmis lēmumu.

Nocirstajā mežā atradām **377 gadus vecas priedes celmu.** Atbilstoši brīvprātīgā dabas eksperta informācijai, kailcirtē bija nocirsta arī priede (**368 gadus veca**), kas kādreiz bijusi melnā stārķa ligzdas vieta, bet par ko informācija nebija sniegta Dabas datu bāzē. Izsoles dokumentos, balstoties uz meža inventarizācijas datiem, nocirstā 7. kvartāla 7.nogabala audze raksturota kā "7P3E+B" – jaukta priežu - egļu audze ar bērza piejaukumu. Dabas skaitīšanā audzes norādītas kā 121–142 gadus vecas priežu audzes. Atrastais celms apliecina, ka faktiskais koku vecums ievērojami pārsniedz reģistrā norādīto un ka nocirstajā mežā auga koki, kas sākuši augt 17. gadsimtā. Tas apliecina arī to, ka meža inventarizācijas dati par vecumu, iespējams, nenovērtē veco mežu dabas vērtību.

Tajā pašā apsekojumā redzējām, ka citi 2. jūnija izsoles nogabali ir sagatavoti ciršanai un tajos izcirsts pamežs, kas jau pats par sevi ir traucējums šo mežu ekosistēmai.

Iesniegums VMD par 3. septembra izsoli un VMD atbilde

03.09.2026. deputāte J.Simanovska vērsās VMD, MPS un Dabas aizsardzības pārvaldē (vēstule Nr. 142.2.8/6-36-14/26), lūdzot nekavējoties apturēt 3. septembra izsoli un ar to saistītos ciršanas apliecinājumus, kamēr nav pārbaudīts biotopu statuss un, ja nepieciešams, ierosināta mikrolieguma izveide; informēt par lēmumu attiecībā uz 19.06.2026. iesniegumu; skaidrot, vai MPS un VMD pirms izsoles pārbaudīja "Ozols" datus un kā tos ņēma vērā.

Iesniegumā deputāte atsaucās uz Sugu un biotopu aizsardzības likuma 8. un 9. pantu un Regulas (ES) 2024/1991 4. panta 11. punktu.

VMD atbilde (saņemta 14.09.2026., Nr. VMD1-8/775):

- **3. septembra izsoli un apliecinājumus VMD neaptur.** VMD uzskata, ka tam nav tiesiska pamata, jo biotopu reģistrācija "Ozols" pati par sevi nevar kalpot par iemeslu mežistrādes ierobežošanai. VMD atsaucas uz VARAM 13.01.2023. vēstuli Nr. 1-132/235 un Senāta Administratīvo lietu departamenta 17.06.2026. lēmumu lietā Nr. A420183125 (SKA-269/2026). Jelgavas, Auces un Šķēdes mežos mikroliegumu pieteikumi un ekspertu atzinumi nav saņemti.
- **Rucavā VMD apturēja ciršanas apliecinājumus. Ekspertu atzinumus par deputātes 19.06.2026. mikroliegumu pieteikumiem VMD saņēma 07.09.2026. un pieņēma lēmumu apturēt šajās teritorijās izsniegto ciršanas apliecinājumu darbību līdz administratīvā procesa par mikrolieguma izveidi pabeigšanai.**
- **Par "Ozols" datu pārbaudi:** VMD pārbauda "Ozols" datus, bet biotopa reģistrācija "nerada īpašniekam mežistrādes ierobežojumus un neuzliek VMD pienākumu veikt kādas papildu darbības".

Secinājumi par sistēmisku problēmu

VMD apturēšanas lēmums bija novēlots. VMD saņēma ekspertu atzinumus 07.09.2026. – gandrīz trīs mēnešus pēc pieteikumu iesniegšanas un piecas dienas pēc tam, kad Rucavā 7.kvartāla 7.nogabals jau bija nocirsts kailcirtē. Tas ir tieši tas scenārijs, par kuru deputāte brīdināja jau 19.06.2026.: mikrolieguma izvērtēšanas process norit lēnāk par ciršanu, ko paredzēts novērst. Vienlaikus VMD rīcība apliecina, ka apturēšana bija iespējama (tātad jautājums bija nevis par tiesisku pamatu, bet par laiku).[2]

Rucavas gadījums atkārto to pašu modeli, kas redzams arī citos gadījumos: neviena iestāde neuzskata par savu pienākumu novērst iespējami neatgriezenisku kaitējumu ES nozīmes prioritāram biotopam, kamēr tam formāli nav noteikts mikrolieguma vai īpaši aizsargājamas dabas teritorijas statuss. Šāds pārkāpums notiek, lai gan Regula (ES) 2024/1991 ir tieši piemērojama un normatīvo aktu hierarhijā stāv augstāk par nacionālajiem tiesību aktiem. Vienlaikus mikrolieguma izveides process var ievilkties mēnešiem vai gadiem ekspertu trūkuma dēļ.

Rucavas 7. kvartāla 7. nogabals tagad ir **dokumentēts pierādījums**, ka šis risks ir īstenojies: mikrolieguma pieteikums bija iesniegts laikus, eksperta atzinums vēl nebija sagatavots, un mežs ar 377 gadus vecu priedi tika nocirsts. Neatgriezenisko kaitējumu vairs nevar novērst ne ar kādu vēlāku lēmumu. **Tajā pašā laikā MPS jaunajā izsolē kailciršu īpatsvars ir pieaudzis, un 13 izsolītajos nogabalos pašas MPS kopsavilkumā norādīti aizsargājami biotopi.**

[2] VMD citē VARAM vēstuli selektīvi. Tā pati VARAM 13.01.2023. vēstule, uz kuru atsaucas VMD, norāda arī, ka mežsaimniecības ierobežojumi "var izrietēt arī no citu nozaru normatīvajiem aktiem", ka Satversmes 115. pants liedz īstenot ekonomiskās intereses bez rūpīgas ietekmes uz vidi izvērtēšanas un ka "biotopu aizsardzības gadījumā saimnieciskā darbība katrā gadījumā ir vērtējama". Turklāt VARAM vēstule rakstīta pirms Regulas (ES) 2024/1991 stāšanās spēkā, tāpēc tā nevar tikt attiecināta uz jautājumu par Regulas tiešo piemērojamību. Senāta lēmums attiecas uz citu jautājumu. VMD citētais Senāta lēmums (SKA-269/2026) vērtē, vai biotopa reģistrācija privātpersonai rada tiesiskas sekas. MPS nav privātpersona – tā ir publiska aģentūra, kas apsaimnieko valsts zinātniskās izpētes mežus, un uz to attiecas valsts pienākumi, kas izriet no Regulas un Satversmes 115. panta.

Jautājumi zemkopības ministram U.Augulim:

1. Ņemot vērā, ka šī gada jūnijā nekustamajā īpašumā ar kadastra Nr. 64840030640 Rucavas pagastā (Lotes Nr. 8 un Nr. 9) vairākos kailcirtei paredzētajos nogabalos (2., 6., 7., 8., 15., 21. kvartālā) eksperti bija konstatējuši ES prioritāros biotopus 9010* "Veci un dabiski boreāli meži" un 9080* "Staignāju meži" izcilā vai labā kvalitātē, kā arī īpaši aizsargājamo sugu - kailās apaļlapes (Odontoschisma denudatum) un trejdaivu bacānijas (Bazzania trilobata) - atradnes, kas atbilst mikrolieguma izveides kritērijiem saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 940, un par to jau 19. jūnijā tika informēts Valsts meža dienests, Meža pētīšanas stacija un Zemkopības ministrija, lūdzot apturēt izsniegto ciršanas apliecinājumu darbību, kā arī tika iesniegts mikrolieguma izveidošanas pieteikums, **kāpēc Zemkopības ministrija un tās padotības iestādes - Valsts meža dienests un Meža pētīšanas stacija - neapturēja gandrīz 400 gadus vecā Rucavas apkaimes meža nociršanu?**
2. Kāds ir tiesiskais mehānisms, kas nodrošinātu Regulas (ES) 2024/1991 tiešo piemērojamību (arī pirms formālas aizsardzības pienākuma konkrētai teritorijai noteikšanas)?
3. Kādu tiesisko mehānismu (uzlabojumus) Zemkopības ministrija piedāvā, lai mikrolieguma izveides process (kura ilgums atkarīgs no ekspertu pieejamības) nenoritētu lēnāk par faktisko, neatgriezenisko ciršanu (ko mikrolieguma noteikšana paredz novērst), lai garantētu, ka Rucavas 7.kvartāla 7.nogabala prakse neatkārtotos?
4. Kas atbild par 7.kvartāla 7.nogabala Rucavā nociršanu laikā, kad VMD izskatīja mikrolieguma pieteikumu? Vai VMD un Dabas aizsardzības pārvalde vērtēs, vai ciršana nav pārkāpusi Sugu un biotopu aizsardzības likumā noteikto aizliegumu postīt īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes?
5. Kā tiek nodrošināta atbildība situācijā par šādu izciršanu, kad zemes īpašniekam (konkrētajā gadījumā MPS) jau pirms izsoles bija zināma "Ozols" datubāzē reģistrētā informācija par dabas vērtībām attiecīgajos nogabalos un MPS šo informāciju pati norāda jaunās izsoles kopsavilkumā?
6. Kā ZM, VMD, MPS plāno novērst šādu situāciju atkārtošanos, kur formālā pārbaude "uz papīra" neaptver reālo ietekmi uz biotopu, kā tas jau atkārtoti konstatēts vairākos gadījumos?
7. Ja meža inventarizācijas dati norāda 121–142 gadus vecas audzes un dabā atrodams 377 gadus vecs koks, cik uzticami ir dati, uz kuru pamata MPS plāno cirsmas un VMD izsniedz ciršanas apliecinājumus? Kāpēc MPS un VMD neņēma vērā papildus ļoti būtiskos faktus par meža vērtību konkrētajā gadījumā, Rucavā izcērtot mežu?
8. Kas atbildēs par to, ka Rucavas gadījuma netika piemērota Valsts meža dienesta likuma 4. panta pirmā daļa par VMD tiesībām pārtraukt mežam kaitīgu rīcību?
9. Ciršanas apliecinājumu numuri ir zināmi meža īpašniekam un VMD. Vai tas nozīmē, ka citas ieinteresētās personas, tai skaitā tādas amatpersonas kā Saeimas deputāti vai vides nozares NVO, tos apstrīdēt nevar? Kā ZM plāno uzlabot administratīvo procesu šādos gadījumos, lai steidzami ievērotu vides tiesības? Kā ZM plāno papildus sabiedrības informēšanu, lai sabiedrība varētu savlaicīgi uzzināt par cirsmām mežos.

Deputāti:

1. Jana Simanovska

2. Antoņina Ņenaševa

3. Leila Rasima

4. Andris Šuvajevs

5. Andris Sprūds

6. Kaspars Briškens

7. Atis Švinka

8. Liene Gātere

9. Ieva Brante

10. Skaidrīte Ābrama

* Šis dokuments ir elektroniski parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

Dokumenta rekvizīti

SAŅEMTS
Saeimas Administrācijas
Dokumentu pārvaldības nodaļā
Datums 01.10.2026. plkst. 14:52
Reģ. nr. 211.8/6-11-14/26
Elektroniski parakstīts
JANA SIMANOVSKA
Laika zīmogs: 01.10.2026 14:22:40
ANTOŅINA ŅENAŠEVA
Laika zīmogs: 01.10.2026 14:23:52
ATIS ŠVINKA
Laika zīmogs: 01.10.2026 14:24:09
LIENE GĀTERE
Laika zīmogs: 01.10.2026 14:25:57
ANDRIS SPRŪDS
Laika zīmogs: 01.10.2026 14:26:31
LEILA RASIMA
Laika zīmogs: 01.10.2026 14:26:48
IEVA BRANTE
Laika zīmogs: 01.10.2026 14:30:22
KASPARS BRIŠKENS
Laika zīmogs: 01.10.2026 14:32:01
SKAIDRĪTE ĀBRAMA
Laika zīmogs: 01.10.2026 14:39:31
ANDRIS ŠUVAJEVS
Laika zīmogs: 01.10.2026 14:47:44